

Winsten uit Shell's olie- en gaswinning in Nigeria

Een onderzoeksrapport voor Zembla

Profundo

economisch onderzoek

Winsten uit Shell's olie- en gaswinning in Nigeria

Een onderzoeksrapport voor Zembla

Juni 2010

**Jan Willem van Gelder
Denise Kouwenhoven
Anna van Ojik**

**Profundo
Radarweg 60
1043 NT Amsterdam
Tel: 020-8208320
E-mail: jw.vangelder@profundo.nl
Website: www.profundo.nl**

Inhoudsopgave

Samenvatting	i
Hoofdstuk 1 Onderzoeksopzet	1
Hoofdstuk 2 Olie- en gaswinning door Shell in Nigeria	2
2.1 Dochterbedrijven van Shell in Nigeria	2
2.2 Oliewinning in Nigeria	2
2.2.1 Totale oliewinning in Nigeria.....	2
2.2.2 Oliewinning door Shell in Nigeria.....	3
2.2.3 Oliewinning in Nigeria voor rekening van Shell.....	4
2.3 Gaswinning in Nigeria	4
2.3.1 Totale gaswinning in Nigeria	4
2.3.2 Gaswinning door Shell in Nigeria	5
2.3.3 Gaswinning voor rekening van Shell in Nigeria.....	5
Hoofdstuk 3 Omzet en winst Shell uit Nigeriaanse olie en gas	7
3.1 Omzet en winst Shell	7
3.2 Shell in Afrika	8
3.3 Omzet Shell in Nigeria	8
3.4 Nigeriaans aandeel in Shell's omzet	9
3.4.1 Upstream	9
3.4.2 Downstream.....	10
3.4.3 Totale omzet	10
3.5 Nigeriaans aandeel in Shell's winst	11
Hoofdstuk 4 Nederlandse olie- en gasimporten uit Nigeria	12
4.1 Import aardoliegrondstoffen	12
4.2 Import aardgas	12
Hoofdstuk 5 Inkomsten Nederlandse schatkist uit Nigeriaanse olie	13
5.1 Rijksinkomsten uit verkoop motorbrandstoffen	13
5.2 Herkomst Nederlandse motorbrandstoffen	13
5.3 Europese invoer van ruwe aardolie	14
5.4 Nigeriaans aandeel in Nederlandse motorbrandstoffen	15
5.5 Nederlandse rijksinkomsten uit Nigeriaanse olie	15
Bijlage 1 Meeteenheden	16
Bijlage 2 Bronvermeldingen	17

Samenvatting

Dit rapport tracht inzicht te geven in de opbrengst van de olie- en gaswinning in Nigeria voor Shell en voor de Nederlandse schatkist. Ten behoeve hiervan zijn vier onderwerpen onderzocht:

Omvang Shell's olie- en gaswinning in Nigeria

In Nigeria zijn in de afgelopen vijf jaar (2005-2009) in totaal 4,3 miljard vaten olie gewonnen (572,0 miljoen ton), met een geschatte marktwaarde van US\$ 291,1 miljard. Het aandeel van Shell in de Nigeriaanse oliewinning bedroeg in deze periode was 26,6%, bij elkaar 155,1 miljoen ton met een marktwaarde van US\$ 75,4 miljard.

Shell won deze olie deels voor eigen rekening en deels voor rekening van de Nigeriaanse staatsoliemaatschappij NNPC en andere oliemaatschappijen. Voor eigen rekening won Shell van 2005 tot en met 2009 in totaal 69,8 miljoen ton olie, ongeveer 12% van de Nigeriaanse olieproductie. Dit staat gelijk aan een geschatte marktwaarde van US\$ 34,8 miljard.

De gaswinning in Nigeria had in de laatste vijf jaar een omvang had van 152,3 miljoen ton olie equivalent (toe), hetgeen gelijk staat aan een geschatte marktwaarde van US\$ 8,4 miljard. 89,4 miljoen toe hiervan werd gewonnen onder de verantwoordelijkheid van Shell, waarvan 21,0 miljoen toe voor eigen rekening van Shell. Dit is ongeveer 16% van de totale Nigeriaanse gaswinning en staat gelijk aan een geschatte marktwaarde van US\$ 1,1 miljard.

Bijdrage Nigeria aan Shell's omzet en winst

Shell verdeelt zijn activiteiten in *upstream*- en *downstream*-activiteiten. Upstream omvat het winnen en produceren van olie en gas, maar ook van elektriciteit; downstream omvat de raffinage en verkoop van olie en gas en de productie van chemicaliën. De bijdrage van downstream aan de totale omzet was de afgelopen vijf jaar ongeveer vijf keer groter dan de bijdrage van upstream. De verdeling van de winst ligt echter anders: Shell haalde de afgelopen vijf jaar met upstream-activiteiten een gemiddelde winst van US\$ 17,3 miljard per jaar - ruim twee keer zoveel als de US\$ 6,8 miljard met downstream.

Shell publiceert cijfers over de bijdrage van zijn gas- en oliewinningsactiviteiten in Afrika aan de totale omzet en winst van het concern. Omdat Nigeria in de afgelopen vijf jaar goed was voor gemiddeld 85% van Shell's gas- en oliewinningsactiviteiten in Afrika, kan geschat worden dat de upstream-omzet van Shell in Nigeria de afgelopen vijf jaar gemiddeld US\$ 7,3 miljard per jaar bedroeg. Dat betekent dat de olie- en gaswinning in Nigeria de afgelopen vijf jaar gemiddeld 11% van Shell's upstream omzet uitmaakte.

De olie die Shell voor eigen rekening in Afrika produceert, werd volgens cijfers van Shell de afgelopen vijf jaar voor gemiddeld 87% verkocht aan de eigen raffinaderijen. Dat betekent dat Nigeriaanse olie daarmee de afgelopen vijf jaar een gemiddeld aandeel van 6,7% had in het olieverbruik van Shell's raffinaderijen. De raffinaderijen maken er motorbrandstoffen, andere brandstoffen en grondstoffen voor de chemische industrie van. Met de olie die de Shell-raffinaderijen binnenkomt, wordt dus de downstream omzet van Shell gevoed. We schatten daarom dat Nigeriaanse olie de afgelopen vijf jaar gemiddeld 6,7% van Shell's downstream omzet mogelijk maakte, wat neerkomt op gemiddeld US\$ 21,0 miljard per jaar. Als hier de Nigeriaanse olie die aan Shell-raffinaderijen wordt verkocht weer vanaf wordt getrokken (om dubbeltelling te voorkomen) komt Shell's omzet uit winning, verwerking en verkoop van Nigeriaanse olie en gas op gemiddeld US\$ 22,0 miljard per jaar in de afgelopen vijf jaar. Dat komt neer op gemiddeld 6,4% van Shell's totale omzet. Volgens dezelfde methode is geschat dat het Nigeriaanse aandeel in Shell's totale winst over de afgelopen vijf jaar gemiddeld US\$ 1.811 miljoen per jaar bedroeg, wat overeenkomt met 7,3% van Shell's totale winst.

Nederlandse import Nigeriaanse olie en gas

Nederland importeerde de afgelopen vijf jaar (2005-2009) 10,0 miljoen ton aardoliegrondstoffen uit Nigeria. Dit komt overeen met een aandeel van 3,35% in de totale Nederlandse olie-importen. Nederland importeerde de afgelopen vijf jaar geen aardgas uit Nigeria.

Nederlandse overheidsinkomsten uit Nigeriaanse olie

De rijksinkomsten uit de Nederlandse verkopen van motorbrandstoffen (accijnzen en BTW) bedroegen in de afgelopen vijf jaar gemiddeld € 9.095 miljoen per jaar. De in Nederland verkochte motorbrandstoffen zijn gedeeltelijk geproduceerd door Nederlandse raffinaderijen en zijn gedeeltelijk geïmporteerd. Het aandeel van de binnenlandse productie van motorbrandstoffen daalde van 73% van uitvoer+verbruik in 2005, naar 58% in 2009. Het importaandeel steeg in die periode van 27% naar 42%.

Het grootste deel van de geïmporteerde motorbrandstoffen komt uit andere EU landen. In de afgelopen vijf jaar kwam gemiddeld 4,10% van de in de Europese Unie ingevoerde aardoliegrondstoffen uit Nigeria.

Op basis van de Nigeriaanse herkomstpercentages van in Nederland geproduceerde en geïmporteerde motorbrandstoffen, is het Nigeriaanse herkomst-aandeel van de in Nederland verbruikte motorbrandstoffen geschat op een gemiddelde van 3,69% over de laatste vijf jaar. Met behulp van dit percentage kan geschat worden dat de Nederlandse overheid de afgelopen vijf jaar naar schatting € 1.687 miljoen aan inkomsten verkreeg door belastingen op motorbrandstoffen die geproduceerd werden uit Nigeriaanse aardolie. Dit komt neer op € 336 miljoen per jaar.

Hoofdstuk 1 **Onderzoeksopzet**

Het onderzoekdoel van dit project is het verkrijgen van meer inzicht in de opbrengst van de olie- en gaswinning in Nigeria voor Shell en voor de Nederlandse schatkist.

Dit onderzoeksdoel is geconcretiseerd in de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoeveel olie en gas is de afgelopen vijf jaar gewonnen door Shell in Nigeria, in volumes en marktwaarde?
2. Welke bijdrage leverde de Nigeriaanse olie- en gaswinning de afgelopen vijf jaar aan omzet en winst van Shell, zowel direct (de olie- en gaswinning zelf) als indirect (raffinage en verkoop van olie)?
3. Hoeveel Nigeriaanse olie en gas werd de afgelopen vijf jaar in Nederland geïmporteerd, in volumes en marktwaarde?
4. Welke opbrengst verkreeg de Nederlandse schatkist in de afgelopen vijf jaar bij benadering uit raffinage en verkoop van Nigeriaanse olie en gas in Nederland?

Om de gestelde onderzoeksvragen te beantwoorden, is gebruik gemaakt van jaarverslagen en andere publicaties van Shell, van informatie van Nigeriaanse overheidsinstellingen, van CBS en Eurostat statistieken en van marktstudies en publicaties van andere organisaties.

Hoofdstuk 2 Olie- en gaswinning door Shell in Nigeria

2.1 Dochterbedrijven van Shell in Nigeria

De voornaamste dochterbedrijven van Shell in Nigeria zijn:

- *Shell Petroleum Development Company of Nigeria* (SPDC), een joint venture tussen het Nigeriaanse staatsbedrijf Nigerian National Petroleum Corporation (55%), Shell (30%), Total (10%) en ENI (5%). SPDC houdt zich voornamelijk bezig met olie- en gaswinning in de Niger Delta (onshore). Omdat Shell voor 30% participeert in SPDC, heeft Shell recht op 30% van de door SPDC gewonnen olie en gas.¹
- *Shell Nigeria Exploration and Production Company* (SNEPCo), een dochteronderneming van Shell (100%). SNEPCo is opgericht in 1993 ten behoeve van Shell's activiteiten voor de winning van olie en gas in zee (offshore). SNEPCo heeft een belang van 55% in het offshore Bonga olieveld, de andere eigenaars zijn Exxon (20%), ENI (12,5%) en Total (12,5%). SNEPCo is de operator van het veld op basis van een Production Sharing Contract met NNPC. Ook bezit SNEPCo een belang in het Erha olieveld.²
- *Nigeria LNG* is een joint-venture van Nigerian National Petroleum Corporation (49%), Shell (25,6%), Total (15%) en Eni (10,4%). Op het eiland Bonny voor de kust van Nigeria exploiteert Nigeria LNG een fabriek die vloeibaar aardgas (LNG) maakt bij zeer lage temperaturen, waardoor het gas met tankers geëxporteerd kan worden. Nigeria LNG beschikt over 24 LNG tankers. De fabriek heeft een capaciteit van 21,6 miljoen ton LNG per jaar. Dat komt overeen met 26,4 miljoen ton olie-equivalent.³

2.2 Oliewinning in Nigeria

2.2.1 Totale oliewinning in Nigeria

Tabel 1 geeft een overzicht van de totale, jaarlijkse oliewinning in Nigeria in de jaren 2005 t/m 2009. De oliewinningsvolumes in duizend vaten per dag zijn afkomstig uit het BP Statistical Review of World Energy. Ter vergelijking zijn de oliewinningsvolumes ook omgerekend naar tonnen per jaar.

De prijzen per vat zijn afkomstig uit de jaarverslagen van Shell. Voor 2007, 2008 en 2009 gaat het om de gemiddelde prijs die Shell kreeg voor zijn in Afrika gewonnen olie, voor 2005 en 2006 om de gemiddelde prijs die Shell kreeg voor olie die buiten de VS is gewonnen. De gemiddelde marktwaarde per jaar betreft de oliewinning in duizend vaten per jaar vermenigvuldigd met de gemiddelde prijs per vat.

Tabel 1 Oliewinning in Nigeria 2005-2009

Jaar	Oliewinning (in duizend vaten per jaar)	Oliewinning (in duizend ton per jaar)	Prijs per vat (in US\$)	Gemiddelde marktwaarde per jaar (in miljoen US\$)
2005	941.700	125.397	50,56	47.612
2006	902.978	119.972	60,37	54.513
2007	859.888	114.182	72,92	62.703
2008	792.050	105.315	98,52	78.033
2009	785.289	107.113	61,45	48.256
Totaal	4.281.906	571.979		291.117

Bron: BP, "Statistical Review of World Energy", BP, Juni 2009; NNPC, Quarterly Petroleum Information - First-Fourth Quarter 2009", NNPC, 2009; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", Shell, p.31; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2006", Shell, p.19

Uit Tabel 1 blijkt dat in Nigeria in vijf jaar tijd (2005-2009) in totaal 4,3 miljard vaten olie zijn gewonnen (572,0 miljoen ton), met een geschatte marktwaarde van US\$ 291,1 miljard.

2.2.2 Oliewinning door Shell in Nigeria

Tabel 2 geeft een overzicht van de oliewinningvolumes van de twee dochterbedrijven van Shell die in Nigeria olie winnen, SPDC en SNEPCo. De cijfers in duizend vaten per jaar zijn afkomstig van de Nigeriaanse staatsoliemaatschappij NNPC. Ter vergelijking zijn de cijfers omgerekend naar ton olie per jaar. De percentages van de totale oliewinning in Nigeria zijn ook afkomstig van NNPC.

Shell is de operator van beide bedrijven en is dus verantwoordelijk voor de winning. De olie die door SPDC en SNEPCo wordt gewonnen komt echter deels voor rekening van andere partijen, met name staatsbedrijf NNPC. Voor de winning van deze olie krijgt Shell als operator wel zijn onkosten vergoed, maar de winst gaat naar NNPC.

Tabel 2 Oliewinning door Shell in Nigeria

Jaar	Oliewinning SPDC in duizend vaten per jaar	Oliewinning SNEPCo in duizend vaten per jaar	Oliewinning Shell (SPDC+SNEPCo)			
			in duizend vaten per jaar	in duizend ton per jaar	marktwaarde (US\$ miljoen)	als % totale oliewinning Nigeria
2005	337.436	1.567	339.002	46.240	17.140	36,0%
2006	165.648	73.700	239.348	32.647	14.449	26,5%
2007	135.504	73.938	209.442	28.568	15.273	24,4%
2008	129.329	62.022	191.351	26.100	18.852	24,2%
2009	99.424	58.652	158.076	21.562	9.714	20,1%
Totaal	867.341	269.878	1.137.219	155.117	75.428	26,6%

Bron: Annual Statistical Bulletins 2005-2008 en Quarterly Petroleum Information - First-Fourth Quarter 2009, Nigerian National Petroleum Corporation.

Uit Tabel 2 blijkt dat Shell in de periode 2005-2009 verantwoordelijk was voor gemiddeld 26,6% van de oliewinning in Nigeria, bij elkaar 155,1 miljoen ton. Deze olie heeft een marktwaarde van US\$ 75,4 miljard.

2.2.3 Oliewinning in Nigeria voor rekening van Shell

De olie die door SPDC en SNEPCo wordt gewonnen komt deels voor rekening van andere partijen, met name staatsbedrijf NNPC. Voor de winning van deze olie krijgt Shell als operator wel zijn onkosten vergoed, maar de winst gaat naar NNPC.

Voor Shell is dus vooral belangrijk hoeveel olie het bedrijf in Nigeria voor eigen rekening wint. Tabel 3 geeft een overzicht van de jaarlijkse oliewinning in Nigeria voor rekening van Shell in de periode 2005 t/m 2009. De oliewinningsvolumes in duizend vaten per dag zijn afkomstig uit het jaarverslag van Shell. Ter vergelijking zijn deze oliewinningsvolumes ook omgerekend naar tonnen per jaar.

De prijzen per vat zijn afkomstig uit de jaarverslagen van Shell. Voor 2007, 2008 en 2009 gaat het om de gemiddelde prijs die Shell kreeg voor zijn in Afrika gewonnen olie, voor 2005 en 2006 om de gemiddelde prijs die Shell kreeg voor olie die buiten de VS is gewonnen. De gemiddelde marktwaarde per jaar is geschat door de totale oliewinningsvolumes van Shell te vermenigvuldigen met de gemiddelde prijs per vat.

Tabel 3 Oliewinning voor rekening van Shell in Nigeria 2005-2009

Jaar	Oliewinning voor rekening Shell		Gemiddelde prijs per vat (in US\$)	Gemiddelde marktwaarde per jaar in miljoen US\$
	in duizend vaten per dag	in duizend ton per jaar		
2005	324	16.131	50,56	5.979
2006	293	14.587	60,37	6.456
2007	287	14.289	72,92	7.639
2008	266	13.243	98,52	9.565
2009	231	11.501	61,45	5.181
Totaal	1.401	69.750		34.821

Bron: Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", *Shell*, p.31,33; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2006", *Shell*, p.19,24.

Uit Tabel 3 blijkt dat Shell in Nigeria in de afgelopen vijf jaar (2005-2009) in totaal 69,8 miljoen ton olie voor eigen rekening heeft gewonnen, ongeveer 12% van de Nigeriaanse olieproductie. Dit staat gelijk aan een geschatte marktwaarde van US\$ 34,8 miljard.

2.3 Gaswinning in Nigeria

2.3.1 Totale gaswinning in Nigeria

Tabel 4 geeft een overzicht van de totale, jaarlijkse gaswinning in Nigeria in de periode 2004 t/m 2008. De gaswinning in miljoen kubieke voet per dag en duizend ton olie equivalent (toe) per jaar is afkomstig uit het BP Statistical Review of World Energy. De gemiddelde prijs per duizend kubieke voet komt voor de jaren 2007 en 2008 uit het jaarverslag van Shell en is de gemiddelde prijs die Shell krijgt voor in Afrika gewonnen gas. Voor 2004, 2005 en 2006 is de prijs geschat. De marktwaarde per jaar is geschat door de hoeveelheid gewonnen gas te vermenigvuldigen met de gemiddelde prijs.

Tabel 4 Gaswinning in Nigeria 2005-2009

Jaar	Gaswinning	Gaswinning	Gasprijs per duizend kubieke voet	Gemiddelde marktwaarde per jaar
	in miljoen kubieke voet per dag	in duizend ton olie equivalent per jaar	in US\$	in miljoen US\$
2005	2.167	20.160	1,00	791,0
2006	2.751	25.587	1,10	1.004,0
2007	3.388	31.513	1,20	1.236,5
2008	3.380	31.524	1,67	1.233,6
2009	4.675	43.526	1,71	2.917,7
Totaal		152.310		8.357,0

Bron: BP, "Statistical Review of World Energy", BP, Juni 2009; NNPC, Quarterly Petroleum Information - First-Fourth Quarter 2009", NNPC, 2009; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", Shell, p.31.

Uit Tabel 4 blijkt dat de gaswinning in Nigeria in vijf jaar tijd (2005-2009) een omvang had van 152,3 miljoen ton olie equivalent (toe), hetgeen gelijk staat aan een geschatte marktwaarde van US\$ 8,4 miljard.

2.3.2 Gaswinning door Shell in Nigeria

Tabel 2 geeft een overzicht van de gaswinningsvolumes van de twee dochterbedrijven van Shell die in Nigeria gas winnen, SPDC en SNEPCo. De cijfers in miljoen kubieke voet per jaar zijn afkomstig van de Nigeriaanse staatsoliemaatschappij NNPC. Ter vergelijking zijn de cijfers omgerekend naar ton olie per jaar. Cijfers over de volumes gas die worden afgefakkeld zijn ook afkomstig van NNPC.

Tabel 5 Gaswinning door Shell in Nigeria

Jaar	Gaswinning onder verantwoordelijkheid Shell		Waarvan afgefakkeld	
	in miljoen kubieke voet per jaar	in duizend ton olie equivalent per jaar	in miljoen kubieke voet per jaar	als %
2005	671.326	17.119	216.877	32%
2006	735.315	18.751	163.406	22%
2007	843.155	21.500	106.069	13%
2008	800.689	20.418	97.880	12%
2009	454.235	11.583	75.825	17%
Totaal	3.504.721	89.370	660.057	19%

Bron: Annual Statistical Bulletins 2004-2008, Nigerian National Petroleum Corporation.

2.3.3 Gaswinning voor rekening van Shell in Nigeria

Tabel 6 geeft een overzicht van de jaarlijkse gaswinning in Nigeria voor rekening van Shell in de periode 2005 t/m 2009. De cijfers over de gaswinning voor rekening van Shell worden in de jaarverslagen van Shell gegeven in miljoenen kubieke voet per dag in de jaarverslagen van Shell en zijn omgerekend naar duizend ton olie equivalent (toe).

De gemiddelde prijs per duizend kubieke voet komt voor de jaren 2007, 2008 en 2009 uit het jaarverslag van Shell en is de gemiddelde prijs die Shell krijgt voor in Afrika gewonnen gas. Voor 2005 en 2006 is de prijs geschat. De marktwaarde per jaar is geschat door de hoeveelheid door Shell gewonnen gas te vermenigvuldigen met de gemiddelde prijs.

Tabel 6 Gaswinning in Nigeria voor rekening Shell 2005-2009

Jaar	Gaswinning voor rekening Shell		Prijs per duizend kubieke voet	Gemiddelde marktwaarde per jaar
	in miljoen kubieke voet per dag	in duizend ton olie equivalent per jaar	in US\$	in miljoen US\$
2005	377	3.510	1,00	137,6
2006	455	4.237	1,10	182,7
2007	584	5.438	1,20	255,8
2008	552	5.140	1,67	336,5
2009	292	2.719	1,71	182,3
Totaal	2.260	21.043		1.094,8

Bron: Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", *Shell*, p.31, 34; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2006", *Shell*, p. 24.

Uit Tabel 6 blijkt dat Shell in vijf jaar tijd (2005-2009) in totaal 21,0 miljoen ton olie equivalent aan gas heeft gewonnen, ongeveer 16% van de totale Nigeriaanse gaswinning. Dit staat gelijk aan een geschatte marktwaarde van US\$ 1,1 miljard.

Hoofdstuk 3 Omzet en winst Shell uit Nigeriaanse olie en gas

3.1 Omzet en winst Shell

Shell verdeelt zijn activiteiten in upstream- en downstream-activiteiten. Upstream houdt in het winnen en produceren van olie en gas, maar ook van elektriciteit; downstream houdt in de raffinage en verkoop van olie en gas en de productie van chemicaliën. Daarnaast zijn er nog de corporate activiteiten op hoofdkantoor-niveau. Tabel 7 geeft een overzicht van de omzet per segment in de afgelopen vijf jaar. De geconsolideerde omzet is lager dan de som van de drie segmenten, omdat bij de consolidatie dubbeltellingen worden geëlimineerd. De belangrijkste dubbel telling betreft de verkoop van olie en gas door *upstream* aan downstream. Ongeveer de helft van de omzet van *upstream* wordt behaald door verkoop van olie en gas aan *downstream* van Shell zelf.

Tabel 7 Omzet Shell per segment

Jaar	Upstream miljoen US\$	Downstream miljoen US\$	Corporate miljoen US\$	Totaal miljoen US\$	Geconsolideerde omzet miljoen US\$
2005	61.298	288.849	767	350.914	306.731
2006	72.146	292.059	162	364.367	318.845
2007	67.278	324.280	57	391.615	355.782
2008	88.308	412.813	39	501.160	458.361
2009	55.140	250.362	88	305.590	278.188

Bron: Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", *Shell*, p.110; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2006", *Shell*, p. 12.

Zoals blijkt uit Tabel 7 is de bijdrage van downstream aan de totale omzet ongeveer vijf keer groter dan de bijdrage van upstream. De verdeling van de winst ligt echter anders, zoals blijkt uit Tabel 8.

Tabel 8 Winst Shell per segment

Jaar	Upstream miljoen US\$	Downstream miljoen US\$	Corporate miljoen US\$	Totaal miljoen US\$
2005	15.827	10.106	328	26.261
2006	17.852	8.165	294	26.311
2007	18.094	12.445	1.387	31.926
2008	26.506	39	-/-69	26.476
2009	8.354	3.054	1.310	12.718
Gemiddelde	17.327	6.762	650	24.738

Bron: Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", *Shell*, p.110; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2006", *Shell*, p. 12.

Zoals blijkt uit Tabel 8 haalde Shell de afgelopen vijf jaar met upstream-activiteiten een gemiddelde winst van US\$ 17,3 miljard per jaar - ruim twee keer zoveel als met downstream: US\$ 6,8 miljard per jaar.

3.2 Shell in Afrika

Shell publiceert geen omzet- en winstcijfers voor zijn activiteiten in Nigeria alleen, maar wel voor zijn olie- en gaswinningsactiviteiten in Afrika als geheel. Behalve in Nigeria wint Shell in Afrika olie in Egypte, Gabon en Kameroen. Gas wint Shell, naast Nigeria, alleen in Egypte. Tabel 9 geeft een overzicht van het aandeel van Nigeria binnen de olie- en gaswinningsactiviteiten van Shell in Afrika.

Tabel 9 Aandeel Nigeria in Shell's gas- en oliewinning in Afrika

	Oliewinning Afrika	Oliewinning Nigeria	Gaswinning Afrika	Gaswinning Nigeria	Gas- en oliewinning Afrika	Gas- en oliewinning Nigeria	% Nigeria van Shell's gas- en oliewinning in Afrika
	duizend ton per jaar	duizend ton per jaar	duizend toe per jaar	duizend toe per jaar	duizend toe per jaar	duizend toe per jaar	
2005	18.570	16.131	3.509	3.510	22.079	19.641	89%
2006	16.877	14.587	4.235	4.237	21.112	18.824	89%
2007	17.027	14.289	6.990	5.438	24.017	19.726	82%
2008	15.832	13.243	6.487	5.140	22.319	18.383	82%
2009	14.139	11.501	4.235	2.719	18.374	14.219	77%
							85%

Bron: Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", *Shell*, p.33-34; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2006", *Shell*, p. 24.

Zoals blijkt uit Tabel 9, is Nigeria goed voor gemiddeld 85% van Shell's gas- en oliewinningsactiviteiten in Afrika in de afgelopen vijf jaar.

3.3 Omzet Shell in Nigeria

Tabel 10 geeft twee verschillende schattingen van de omzet die Shell heeft behaald met de winning van olie en gas in Nigeria in de periode 2005-2008. De eerste schatting is gebaseerd op de marktwaardes van de olie en het aardgas dat door Shell in Nigeria voor eigen rekening werd geproduceerd (zie Tabel 3 en Tabel 6). Opgeteld geven deze marktwaardes een schatting van de omzet van Shell in Nigeria.

De tweede schatting is gebaseerd op de cijfers die Shell zelf geeft ten aanzien van de omzet die het bedrijf met olie- en gaswinningsactiviteiten behaalde in Afrika als geheel. Het aandeel van Nigeria in deze omzet is vervolgens berekend op basis van de Nigeriaanse productie van olie en gas ten opzichte van de totale Afrikaanse productie van olie en gas (zie Tabel 9).

Tabel 10 Omzet Shell uit Nigeriaanse gas- en oliewinning

Jaar	Schatting op basis van marktwaarde			Schatting op basis van omzet in Afrika		
	Gas (miljoen US\$)	Olie (miljoen US\$)	Omzet Nigeria (miljoen US\$)	Omzet Afrika (miljoen US\$)	Nigeriaans %	Omzet Nigeria (miljoen US\$)
2005	137,6	5.979	6.118	7.189	89%	6.395
2006	182,7	6.456	6.639	7.782	89%	6.938
2007	255,8	7.639	7.895	10.063	82%	8.265
2008	336,5	9.565	9.902	11.533	82%	9.499
2009	182,3	5.181	5.363	7.137	77%	5.523
Totaal	1.094,8	34.821	35.916			36.621

Bron: Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", *Shell*, p.155; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2006", *Shell*, p.150-151.

De twee omzetschattingen in Tabel 10 ontlopen elkaar nauwelijks. Beide schattingen komen uit op een omzet van ongeveer US\$ 36 miljard in de afgelopen vijf jaar, wat overeenkomt met gemiddeld US\$ 7,3 miljard per jaar.

3.4 Nigeriaans aandeel in Shell's omzet

3.4.1 Upstream

Tabel 11 berekent het gemiddelde aandeel van de Nigeriaanse olie- en gaswinning in Shell's upstream-omzet: 11% over de laatste vijf jaar.

Tabel 11 Nigeriaans aandeel in Shell's upstream omzet

Jaar	Omzet upstream	Omzet upstream Nigeria	
	miljoen US\$	in miljoen US\$	% van upstream
2005	61.298	6.395	10%
2006	72.146	6.938	10%
2007	67.278	8.265	12%
2008	88.308	9.499	11%
2009	55.140	5.523	10%
Gemiddeld	68.834	7.324	11%

Bron: Tabel 7, Tabel 10.

3.4.2 Downstream

De olie die Shell voor eigen rekening in Afrika (met name in Nigeria, zie Tabel 9) produceert, werd volgens cijfers van Shell de afgelopen vijf jaar voor gemiddeld 87% verkocht aan de eigen raffinaderijen. In Tabel 12 wordt uitgerekend dat Nigeriaanse olie daarmee de afgelopen vijf jaar een gemiddeld aandeel van 6,7% had in het oliegebruik van Shell's raffinaderijen. De raffinaderijen maken er motorbrandstoffen, andere brandstoffen en grondstoffen voor de chemische industrie van. Met de olie die de Shell-raffinaderijen binnenkomt, wordt dus de downstream omzet van Shell gevoed. We schatten daarom dat Nigeriaanse olie de afgelopen vijf jaar gemiddeld 6,7% van Shell's downstream omzet mogelijk maakte, wat neerkomt op gemiddeld US\$ 21,0 miljard per jaar.

Tabel 12 Nigeriaans aandeel in Shell's downstream omzet

Jaar	Olieproductie Shell in Nigeria	Interne verkoop Afrikaanse olie	Oliegebruik Shell raffinaderijen	Nigeriaans aandeel in oliegebruik	Downstream omzet	Nigeriaans aandeel in downstream omzet
	in duizend vaten per dag	%	in duizend vaten per dag	%	in miljoen US\$	in miljoen US\$
2005	324	100%	3.981	8,1%	288.849	23.508
2006	293	95%	3.862	7,2%	292.059	21.050
2007	287	89%	3.779	6,8%	324.280	21.916
2008	266	73%	3.388	5,7%	412.813	23.688
2009	231	77%	3.067	5,8%	250.362	14.595
Gemiddelde	280	87%	3.615	6,7%	313.673	20.952

Bron: Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", *Shell*, p.42,155; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2006", *Shell*, p.42, 150-151, Tabel 3, Tabel 7.

3.4.3 Totale omzet

Tabel 13 vat de resultaten van het Nigeriaanse aandeel in Shell's upstream omzet (Tabel 11) en in Shell's downstream omzet (Tabel 12) samen en berekent het Nigeriaanse aandeel in Shell's totale (geconsolideerde) omzet. Om dubbetelling te voorkomen wordt de Nigeriaanse olie die aan Shell-raffinaderijen wordt verkocht hier weer afgetrokken. Daarmee komt het aandeel van Nigeriaanse olie- en gaswinning op gemiddeld US\$ 22,0 miljard per jaar in de afgelopen vijf jaar, wat neerkomt op gemiddeld 6,4% van Shell's totale omzet.

Tabel 13 Nigeriaans aandeel in Shell's totale omzet

Jaar	Upstream	Downstream	Af: interne verkoop	Nigeriaans aandeel in totale omzet	
	in miljoen US\$	in miljoen US\$	in miljoen US\$	in miljoen US\$	%
2005	6.395	23.508	-6.395	23.508	7,7%
2006	6.938	21.050	-6.592	21.397	6,7%
2007	8.265	21.916	-7.355	22.826	6,4%
2008	9.499	23.688	-6.942	26.244	5,7%
2009	5.523	14.595	-4.275	15.843	5,7%
Gemiddelde	7.324	20.952	-6.312	21.964	6,4%

Bron: Tabel 7, Tabel 11, Tabel 12.

3.5 Nigeriaans aandeel in Shell's winst

In Tabel 14 wordt het aandeel van Nigeriaanse olie en gas in de winst van Shell berekend. Shell's eigen cijfers over de upstream winst gerealiseerd met olie- en gaswinning in Afrika worden daarbij gebruikt, vermenigvuldigd met het Nigeriaanse aandeel in Shell's olie- en gasactiviteiten in Afrika (zie Tabel 9). De downstream winst behaald met Nigeriaanse olie wordt berekend door Shell's totale downstream winst te vermenigvuldigen met het Nigeriaanse aandeel in Shell's downstream omzet (zie Tabel 12). Het Nigeriaanse aandeel in Shell's upstream winst en het Nigeriaanse aandeel in Shell's downstream winst worden opgeteld tot het Nigeriaanse aandeel in Shell's totale winst. Dit aandeel bedraagt gemiddeld US\$ 1.811 miljoen per jaar over de afgelopen vijf jaar, wat overeenkomt met 7,3% van Shell's totale winst.

Tabel 14 Nigeriaans aandeel in Shell's winst

Jaar	Winst Shell in Afrika miljoen US\$	Nigeriaans %	Upstream winst Shell in Nigeria miljoen US\$	Totale downstream winst Shell miljoen US\$	Aandeel Nigeriaanse olie in downstream winst Shell		Totaal aandeel Nigeria in winst Shell	
					%	miljoen US\$	miljoen US\$	%
2005	739,0	89%	657,4	10.106	7,7%	774,5	1.431,9	5,5%
2006	2.051,0	89%	1.828,7	8.165	6,7%	547,9	2.376,6	9,0%
2007	1.407,0	82%	1.155,7	12.445	6,4%	798,4	1.954,1	6,1%
2008	3.024,0	82%	2.490,7	39	5,7%	2,2	2.492,9	9,4%
2009	808,0	77%	625,3	3.054	5,7%	173,9	799,2	6,3%
Gemiddelde	1.605,8	84%	1.351,5	6.762	6,4%	459,4	1.811,0	7,3%

Bron: Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", *Shell*, p.155; Shell, "Annual Report and Form 20-F 2006", *Shell*, p.150-151, Tabel 9, Tabel 12, Tabel 8.

Hoofdstuk 4 Nederlandse olie- en gasimporten uit Nigeria

4.1 Import aardoliegrondstoffen

Tabel 15 geeft een overzicht van de Nederlandse import van aardoliegrondstoffen (ruwe aardolie en aardgascondensaten) uit Nigeria in de afgelopen vijf jaar.

Tabel 15 Invoer aardoliegrondstoffen Nederland 2005-2009

Jaar	Invoer (duizend ton)		Invoer (miljoen €)		% uit Nigeria
	Totaal	uit Nigeria	Totaal	uit Nigeria	
2005	62.152	1.715	18.971	600	2,76
2006	61.548	2.017	22.893	799	3,28
2007	59.481	1.617	22.599	633	2,72
2008	59.028	2.020	28.766	903	3,42
2009	57.798	2.637	18.565	917	4,56

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Statline Database, Bezoekt op 31 mei 2010.

Nederland importeerde de afgelopen vijf jaar 10.0 miljoen ton aardoliegrondstoffen uit Nigeria. Gemiddeld kwam de laatste vijf jaar ruim 3,35% van de aanvoer van aardoliegrondstoffen in Nederland uit Nigeria. Aangezien Nederland ook aardoliegrondstoffen exporteert (ongeveer 40% van de totale aanvoer) is het onmogelijk te bepalen welk deel van de Nigeriaanse aardolie precies in Nederland blijft. Dit onderzoek gaat echter uit van een evenredig percentage Nigeriaanse aardolie in zowel de uitvoer als de verwerking in Nederland.

4.2 Import aardgas

Nederland importeerde de afgelopen vijf jaar geen aardgas uit Nigeria.

Hoofdstuk 5 Inkomsten Nederlandse schatkist uit Nigeriaanse olie

5.1 Rijksinkomsten uit verkoop motorbrandstoffen

Tabel 16 geeft een door de BOVAG samengesteld overzicht van de Nederlandse rijksinkomsten uit de Nederlandse verkopen van motorbrandstoffen (benzine, diesel en LPG).

Tabel 16 Rijksinkomsten uit motorbrandstoffen (mln €)

	2005	2006	2007	2008	2009*
Benzine-accijns	3.935	3.884	4.018	4.167	4.063
Diesel- en LPG-accijns	2.645	2.770	2.925	3.195	3.449
BTW over benzine	929	957	1.007	1.161	971
BTW over diesel en LPG	892	988	1.038	1.444	1.036
Totaal	8.401	8.599	8.988	9.967	9.519

Bron: BOVAG, Mobiliteit in Cijfers Auto, 2008 en 2009-2010 (gebaseerd op Rijksjaarverslagen en Miljoenennota's)

Gemiddeld leverde de belastingen op motorbrandstoffen (accijnzen en BTW) de Nederlandse schatkist de afgelopen vijf jaar € 9.95 miljoen per jaar op.

5.2 Herkomst Nederlandse motorbrandstoffen

De motorbrandstoffen die in Nederland worden verkocht, zijn gedeeltelijk geproduceerd door Nederlandse raffinaderijen (grotendeels op basis van geïmporteerde aardolie) en zijn gedeeltelijk geïmporteerd. Tabel 17 geeft een overzicht van productie, in- en uitvoer en binnenlands verbruik van Nederlandse motorbrandstoffen.

Tabel 17 Herkomst Nederlandse motorbrandstoffen (duizend ton)

	2005	2006	2007	2008	2009
LPG					
Productie	4.721	4.121	1.429	1.377	1.453
+ Invoer	2.160	2.409	2.294	2.333	2.183
- Uitvoer	2.181	2.555	1.071	957	1.045
= Verbruik	4.737	3.992	2.694	2.752	2.582
Motorbenzine					
Productie	10.511	10.791	9.601	9.987	10.080
+ Invoer	5.371	6.350	7.452	9.792	10.221
- Uitvoer	11.577	12.846	12.864	15.494	16.294
= Verbruik	4.310	4.301	4.266	4.235	4.217
Autodiesel					
Productie	12.741	13.070	12.497	12.497	14.402

* Raming.

	2005	2006	2007	2008	2009
+ Invoer	2.984	4.269	3.668	4.283	6.159
- Uitvoer	8.127	8.846	8.624	9.145	12.550
= Verbruik	7.337	8.634	7.491	7.350	7.632
Totaal motorbrandstoffen					
Productie	27.973	27.982	23.527	23.861	25.935
+ Invoer	10.515	13.028	13.414	16.408	18.563
- Uitvoer	21.885	24.247	22.559	25.596	29.889
= Verbruik	16.384	16.927	14.451	14.337	14.431
Productie als % van uitvoer+verbruik	73	68	64	59	58
Invoer als % van uitvoer+verbruik	27	32	36	41	42

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Statline Database, Bezoekt op 31 mei 2010.

Uit Tabel 17 blijkt dat het aandeel van de binnenlandse productie van motorbrandstoffen daalde van 73% van uitvoer+verbruik in 2005 naar 58% in 2009. Het importaandeel steeg in die periode van 27% naar 42%. We gaan er vanuit dat deze percentages ook gelden voor de herkomst van het binnenlandse verbruik alleen.

5.3 Europese invoer van ruwe aardolie

Van een deel van de invoer van LPG, motorbenzine en autodiesel is de herkomst onbekend. Van het deel waarvan de herkomst wel bekend is wordt meer dan 90% ingevoerd uit andere EU-landen. Die motorbrandstoffen zijn dus in andere EU-raffinaderijen geproduceerd uit, merendeels, geïmporteerde aardolie. Tabel 18 laat zien hoeveel van de in de EU ingevoerde ruwe aardolie afkomstig is uit Nigeria.

Tabel 18 Invoer aardoliegrondstoffen EU

	EU consumptie (mln ton)	EU import uit Nigeria (mln ton)	%
2005	720,1	25,2	3,50%
2006	721,8	28,7	3,98%
2007	700,2	28,1	4,01%
2008	702,6	34,2	4,86%
2009[†]	711,2	29,8	4,19%

Bron: BP, "Statistical Review of World Energy", BP, Juni 2009; Eurostat Database, Bezoekt in Mei 2010.

[†] Schatting gebaseerd op gemiddelde voorgaande jaren.

5.4 Nigeriaans aandeel in Nederlandse motorbrandstoffen

Tabel 17 laat zien welk deel van in Nederland verbruikte motorbrandstoffen in Nederland geproduceerd is (uit geïmporteerde aardolie) en welk deel in het buitenland (met name in de rest van de EU) geproduceerd is (merendeels uit aldaar geïmporteerde aardolie). Tabel 15 en Tabel 18 laten zien welk deel van de in Nederland (Tabel 15) en in Europa (Tabel 18) geïmporteerde aardolie afkomstig is uit Nigeria.

Om het percentage uit Nigeria afkomstige motorbrandstoffen op de Nederlandse markt te berekenen, zijn de productiepercentages uit Tabel 17 vermenigvuldigd met de Nigeriaanse invoerpercentages uit Tabel 15 en de invoerpercentages uit Tabel 17 met de Nigeriaanse invoerpercentages uit Tabel 18. Met deze percentages is het Nigeriaanse herkomst-aandeel van de in Nederland verbruikte motorbrandstoffen geschat.

Tabel 19 Nigeriaans herkomst-aandeel Nederlandse motorbrandstoffen

	2005	2006	2007	2008	2009
Productie motorbrandstoffen	73%	68%	64%	59%	58%
Invoer motorbrandstoffen	27%	32%	36%	41%	42%
Nigeriaans % in productie	2,76	3,82	2,72	3,42	4,56
Nigeriaans % in invoer	3,50	3,98	4,01	4,86	4,19
Nigeriaans % in verbruik	2,96	3,87	3,19	4,01	4,41

Bron: Tabel 15, Tabel 17, Tabel 18.

5.5 Nederlandse rijksinkomsten uit Nigeriaanse olie

Tabel 20 geeft een schatting van de Nederlandse rijksinkomsten die de afgelopen vijf jaar afkomstig waren van belastingen op motorbrandstoffen die geproduceerd werden uit Nigeriaanse aardolie. De schatting is gebaseerd op het Nigeriaanse herkomst-aandeel berekend in Tabel 19 vermenigvuldigd met de rijksinkomsten uit motorbrandstoffen uit Tabel 16.

Tabel 20 Nederlandse rijksinkomsten uit Nigeriaanse olie

	2005	2006	2007	2008	2009	Totaal
Motorbrandstoffen uit Nigeriaanse olie (%)	2,96	3,87	3,19	4,01	4,41	3,69%
Rijksinkomsten uit motorbrandstoffen (mln €)	8.401	8.599	8.988	9.967	9.519	45.474
Rijksinkomsten uit Nigeriaanse olie (mln €)	249	333	287	399	420	1.687

Bron: Tabel 19, Tabel 16.

Tabel 20 laat zien dat de Nederlandse overheid de afgelopen vijf jaar (2005-2009) naar schatting € 1.687 miljoen aan inkomsten verkreeg door belastingen op motorbrandstoffen die geproduceerd werden uit Nigeriaanse aardolie (gemiddeld 3,69% van de totale inkomsten uit motorbrandstoffen).

Bijlage 1 Meeteenheden

De volgende meeteenheden worden gebruikt om olie- en gasvolumes uit te drukken.

- **Barrel of oil equivalent (boe)**
 - 1 boe = 170 m³
 - 1 boe = 5.800 scf
- **Britisch termal unit (BTU)**
 - 1.000.000 BTU = 28,263682 m³
- **Kubieke meter (m³)**
 - 1 m³ = 0,00588 boe
 - 1 m³ = 35.381 BTU
 - 22.800.000.000 m³ = 806.686.800 miljoen BTU
- **Kubieke voet (standard cubic foot / scf)**
 - 1 scf = 0,000172 boe
 - 1 scf = 0,0283 m³

Bijlage 2 Bronvermeldingen

- 1 Shell Nigeria, "Business structure in Nigeria", *Website Shell Nigeria*, Bezocht in mei 2010 (http://www.shell.com/home/content/nga/aboutshell/shell_businesses/e_and_p/).
- 2 Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", Shell, p.26.
- 3 Shell, "Annual Report and Form 20-F 2009", Shell, p.26.